

Profesorius Vytautas Jonas Triponis

Vytautas Jonas Triponis – profesorius, habilituotas medicinos mokslų daktaras, kraujagyslių chirurgas, Vilniaus universiteto Kraujagyslių chirurgijos klinikos vadovas, Lietuvos vyriausiasis kraujagyslių chirurgas, Lietuvos mokslo premijų laureatas.

Tokia įspūdinga yra profesoriaus V.Triponio profesinės veiklos kortelė. Tačiau jį pažįstančiam žmogui atrodo, jog čia trūktų bent trijų žodžių: gydytojas, mokslininkas, pedagogas. Tik neaišku, kas pirma, kas svarbiausia, ar galima tai atskirti, ar reikia surikiuoti. Gal svarbiau pasakyti, kad jis draugiškas, kuklus, atjaučiantis, darbštus, šeimoje geras vyras ir tėvas, o dabar ir senelis. Daugelis jį pažįstančių pasako tik kelis paprastus, bet daug reiškiančius žodžius: daktaras Triponis – geras žmogus. Taip nusakomas gyvenimo akimirkų pripildytas aruodas, nudirbti darbai, nemiegotos naktys, ilgos operacijų valandos, parašytos knygos studentams, perskaitytos paskaitos...

Žmona Dalia Triponienė yra medicinos mokslų daktarė, Vilniaus universiteto docentė. Dirba kraujagyslių chirurgijos ir angiologijos srityje, dėsto Medicinos fakulteto studentams ir bendrosios praktikos gydytojams. Vyresnioji duktė Jurga yra gryojo mokslo atstovė ir dirba molekulinės biologijos srityje. Jaunesnioji Laura – veterinarijos gydytoja.

V.Triponis augo mokytojų šeimoje. Nuo mažens įprato atidžiai ir kruopščiai dirbti, mokytis, skaityti. Jis puikiai mokėsi mokykloje – Antalieptėje, vėliau Utenoje. 1956 m. sidabro medaliu baigęs Utenos 1-ją vidurinę mokyklą, įstojo į Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą.

Be jokių abejonų jis pasirinko gydytojo chirurgo kelią.

Universitete V.Triponis žengė pirmuosius darbo žingsnius. Kasmetinėse studentų mokslinėse konferencijose skaitė pranešimus, eksperimentavo vivariume kartu su vyresniųjų kursų draugais.

1962 m. V.Triponis su pagyrimu baigia Medicinos fakultetą. Buvo paskirtas vyresniuoju laborantu Hospitalinės chirurgijos katedroje, kuriai vadovavo prof. P.Norkūnas. 1963 m., susikūrus širdies ir kraujagyslių chirurgijos laboratorijai, kuriai pradėjo vadovauti prof. A.Marcinkevičius, buvo jos pirmuoju mokslo darbuotoju ir ėmėsi labai aktyviai kurti jos materialinę bazę. Per 1963-1964 metus jaunas mokslininkas sukūrė elektroangiografijos metodą – kseroangiografiją, kuris buvo pripažintas išradimu. Klinikinėje praktikoje pirmą kartą jis buvo pritaikytas 1965 m. Vilniaus m. 3-je klinikinėje ligoninėje. Tik po trijų metų jį buvo pradėta taikyti Vakarų Vokietijoje. Teorinis šio metodo pagrindimas ir jo klinikinio panaudojimo analizė sudarė V.Triponio daktaro disertaciją “Elektroangiografinių tyrimų rezultatai”, kurią apgynė 1966 m. Nuo 1968 m. V.Triponis vadovauja Vilniaus miesto klinikinės ligoninės kraujagyslių chirurgijos skyriui. 1983 m. Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje pradėjo veikti Lietuvos kraujagyslių chirurgijos centras. V.Triponis tapo jo vadovu. 1991 m. šis centras gavo dar ir Universiteto kraujagyslių klinikos statusą.

Šiame centre kraujagyslių chirurgija buvo sparčiai plėtojama toliau. Nuolat daugėjo operacijų. Pradėtos daryti ir visai naujos, daug sudėtingesnės operacijos. Daugelio iš jų iniciatorius ir pirmasis atlikėjas buvo V.Triponis. 1969 m. jis padarė pirmąją smulkiųjų blauzdos arterijų operaciją. Tokia operacija tuomet buvo pirmoji visame “Rytų bloke”. 1970 m. V.Triponis atliko pirmąją intratorakalinę aortos lanko šakų rekonstrukciją. Greit po to jis padarė ir pirmąsias visceralinių aortos šakų rekonstrukcijas, visceralinių arterijų aneurizmos operaciją, klubinės venos rekonstrukciją. Į Lietuvos medicinos istoriją įėjo 1979 m. V.Triponio atliktos operacijos, kai jis sėkmingai replantavo nukirstą plaštaką, o kiek vėliau prisiuvo žasto srityje nukirstą ranką. V.Triponis padarė pirmąją Lietuvoje miego arterijos auglio operaciją, atliko limfoveninę jungtį vėžiu sergančiam ligoniui, transplantavo venų vožtuvus. 1981 m. už geriausią mokslo darbą, įdiegtą į praktiką “Galūnių replantacija” apdovanotas Vilniaus Medicinos Draugijos diplomu.

Habilituoto daktaro disertaciją “Dirbtinių kraujagyslių funkcijos sutrikimai ir pakartotinos rekonstrukcijos” apgynė 1982 m. (nostr. 1993 m.). V.Triponis sukūrė ir metodus kraujotakai atkurti, kai operuotos arterijos ir dirbtinos kraujagyslės užanka. Už kraujagyslių operacijų išstbulinimą ir įdiegimą į kliniką V.Triponiui su bendradarbiais paskirta

Lietuvos mokslo premija. Diplomu apdovanotas ir už pranešimą “Kraujagyslių protezų tyrimai”, padarytą tarptautiniame angiologijos kongrese Atėnuose 1985 m. Šiame mokslo darbe buvo pateikti 10 m. trukusių klinikinių, morfologinių tyrimų, taip pat elektroninės mikroskopijos ir spektrografijos rezultatai. V.Triponis žinomas ir kaip visos eilės labai efektyvių metodų sutrikusiai ilgai veikusio kraujagyslių protezo funkcijai atnaujinti kūrėjas.

Prof. V.Triponiui būdingas nenuilstamas noras tobulėti. Jis stažavosi Maskvoje, Novosibirske, Budapešte, Prahoje, Berlyne, Frankfurte prie Maino. Vadovavo moksliniams darbams, atliekamiems kartu su Erfurto medicinos akademija ir Greifsvaldo universitetu. Seniai pripažintas mokslininkas ir gydytojas praktikas nuolat mokosi. 1989 m. jis įgyja tarptautinės chirurgų mokyklos Amsterdame sertifikatą.

Per trisdešimt šešeris profesinio darbo metus profesorius padarė apie 10 000 operacijų Vilniaus ligoninėse, teikė aukščiausios kvalifikacijos reikalaujančią pagalbą įvairiose Lietuvos miestų ligoninėse. Operavo Erfurto Medicinos akademijos klinikoje, privačioje dr. Guth klinikoje Hamburge.

Prof. V.Triponis savo chirurgo patirtį dosniai perduoda savo jauniems kolegoms, studentams. Tik baigęs studijas, jis pradeda dėstyti bendrąją chirurgiją 3-čio kurso studentams. 1968 m. jis paskiriamas chirurgijos katedros asistentu, o nuo 1972 m. – jis tos pačios katedros docentas. Profesoriaus vardas jam suteikiamas 1986 m. (nostr. 1993 m.). Svarbiausi jo skaitomi dalykai yra bendrosios chirurgijos paskaitų ciklas Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto III k. studentams (nuo 1970 m.) ir kraujagyslių chirurgijos bei angiologijos paskaitos VI-to kurso studentams (nuo 1990 m.).

Baigęs universitetą, prof. V.Triponis liko ištikimas studentų mokslinei draugijai. Jis yra jau daug metų nepakeičiamas kraujagyslių chirurgijos mokslinio būrelio vadovas. Čia savo kelią į mokslą ir praktiką pradėjo nemažai dabar žinomų Lietuvos medikų. Dauguma kraujagyslių chirurgų yra jo mokiniai, ne vienas iš jų yra pelnęs tarptautinį pripažinimą bei apdovanojimus.

Prof. V.Triponis išugdė būrį praktikų ir mokslininkų, oponuoja disertacijas, recenzuoja įvairius mokslo darbus, tuo būdu, nuolat prisidedamas prie kraujagyslių chirurgijos plėtotės Lietuvoje. 1993 m. jis parengė kraujagyslių chirurgijos ir angiologijos programą, kurioje numatyta šios srities plėtos perspektyva mūsų valstybėje. Jis parengė ir flebologijos bei diabetinės pėdos programas, kuriose akcentuojami venų ligų ir vienos iš sunkiausių cukrinio diabeto komplikacijų profilaktika

ir ekonomika.

Iš V.Triponio vadovėlių mokosi naujos chirurgų kartos. Kartu su kitais autoriais 1980 m. parašė vadovėlį "Klinikinė chirurgija", 1981 m. – knygą "Chirurginės arterijų ligos" (kartu su E.Barkausku), 1995 m. – knygą "Angiologija ir kraujagyslių chirurgija", kurią sudaro 12 paskaitų baigiamojo kurso medicinos studentams (kartu su D.Triponiene). V.Triponis yra knygos "Širdies-kraujagyslių ligų klasifikacija ir diagnozių formulavimas" bendraautorius (1980 m.). Redagavo Lietuvos I-jo Kraujagyslių chirurgijos ir angiologų kongreso medžiagą ir išleido leidinį "1st Lithuanian Congress of Vascular Surgery and Angiology". Europos prestižiniai mokslo žurnalai "Journal of Cardiovascular Surgery", "European Journal of Vascular Surgery", "International Angiology", "Angiology and Vascular Surgery", "Zentralblatt für Chirurgie" ir kt. publikuoja profesoriaus straipsnius. Kai kurių iš šių žurnalų, pavyzdžiui, "Angiology and Vascular Surgery" taip pat "Lietuvos Chirurgija", "Sveikata" jis yra redaktorių kolegijos narys. Profesoriaus mokslinių darbų bibliografiją sudaro 308 pozicijos: knygos, straipsniai, mokslinių tyrimų ataskaitos, išradimų aprašymai ir t.t.

Prof. V.Triponio mokslinį pripažinimą liudija ir tai, kad jis nuolat kviečiamas skaityti pranešimų įvairiose konferencijose ir kongresuose Amsterdame, Londone, Berlyne, Romoje, Paryžiuje, Frankfurte prie Maino, Prahoje, Budapešte, Maskvoje, Atėnuose, Lunde ir kt. Jis aktyvus Lietuvos kraujagyslių chirurgų, Europos kraujagyslių chirurgų, Baltijos krūtinės, širdies ir kraujagyslių chirurgų draugijų narys, vienas iš Lietuvos kraujagyslių chirurgų draugijos įkūrėjų ir jos pirmasis prezidentas.

Profesorius V.Triponis, būdamas daugelio kraujagyslių chirurgijos ir angiologijos sričių Lietuvoje pradininkas, padarė didelę įtaką Lietuvos kraujagyslių chirurgijos, kaip atskiros medicinos šakos formavimuisi. Jo žinios ir patyrimas labai reikalingi toliau plėtojant kraujagyslių chirurgiją ir angiologiją mūsų šalyje ir reprezentuojant ją pasaulyje.

Doc. Ala Miežinienė